

SONČEK
ZGORNJE GORENJSKE
Društvo za cerebralno paralizo

Datum: 23. marec 2012

POROČILO O PRIREDITVI OB DNEVU ŽENA, MATERINSKEM DNEVU IN 40. MUČENIKOV

DAN ŽENA je mednarodni praznik žensk, ki ga praznujemo vsako leto 8. marca. Je dan praznovanja ekonomske, politične in socialne enakopravnosti in dosežkov žensk.

Zgodovina dneva žena

Osmega marca 1857 so ženske delavke zaposlene v tekstilnih tovarnah v New Yorku organizirale protest. Uprle so se nečloveškim delovnim pogojem in premajhnim plačam. Policija je protestnice napadla in pridržala. Dve leti kasneje, prav tako v marcu, so te ženske ustanovile prvi delavski sindikat, da bi se tako lahko vsaj poskusile zavarovati in si pridobiti nekaj osnovnih pravic na delovnem mestu. Osmega marca 1908 se je na ulicah New Yorka zbralo 15 tisoč žensk in zahtevalo krajše delovne ure, boljšo plačo, volilne pravice. Njihov slogan se je glasil " Kruh in Vrtnice ". Kruh je simboliziral ekonomsko varnost, vrtnice pa boljšo kvaliteto življenja. V maju je Socialistična stranka Amerike razglasila zadnjo nedeljo v mesecu februarju za državni praznik žensk.

Uradno priznanje mednarodnega praznika dneva žena

Toda dve leti kasneje, leta 1910 je na mednarodni socialistični konferenci v Kopenhagnu nemška feministka in socialistka Clara Zetkin predlagala priznanje mednarodnega praznika žensk. Njen predlog so sprejeli in dan žena namenili počastitvi boju za ženske pravice, vključujoč pravico do volitve. Na tej konferenci pa še niso izbrali datuma za praznovanje. Leta 1917 so na zadnjo nedeljo v mesecu februarju ženske v Rusiji spet pričele s protestom, ki je bil tokrat podkrepjen s sloganom " Kruh in Mir ", ki je bil odziv na več kot 2 milijona Ruskih vojakov, ki so umrli v vojni. Kljub vsem pritiskom ženske s protestom niso prenehale, dokler ni bil car prisiljen k odstopu in je začasna vlada ženskam odobrila volilno pravico. To se je zgodilo 23. februarja po julijanskem koledarju, ki je takrat še veljal v Rusiji. Na gregorijanskem koledarju pa je ta dan označeval 8. marec.

Enakopravnost žensk v Sloveniji

Tudi v Sloveniji so potekali boji za enakopravnost žensk, tako je že leta 1897 začel izhajati ženski časopis Slovenka, medtem ko je bilo prvo žensko društvo ustanovljeno leto kasneje. Pomembna je letnica 1906, ko je Marija Urbas kot prva Slovenka doktorirala in sicer iz filozofije na graški univerzi. Ženske so se že močno približale enakopravnosti s tem, ko je bila leta 1945 uzakonjena splošna volilna pravica. Leta 1974 je bilo zapisano v ustavo SFRJ določilo, da ima vsaka ženska svobodno odločanje o rojstvu otrok, tri leta kasneje pa je bila uzakonjena še pravica vsake ženske do umetne prekinitve nosečnosti iz drugih, ne le zaradi zdravstvenih razlogov. Leta 1989 je začel delovati prvi telefon v sili za pomoč ženskam in otrokom, ki so postali žrtev nasilja.

Slovenke v statistikah

- Sredi leta 2010 je bilo v Sloveniji nekaj več kot 2.049.000 prebivalcev, od tega je dobra polovica žensk. Povprečna starost žensk je bila malo več kot 43 let, povprečna starost moških pa skoraj 40 let. Med prebivalci, stari do 59 let, je več moških kot žensk, med starejšimi od teh pa se delež žensk povečuje in med prebivalci, starejšimi od 90 let, jih je že 80 %.
- Ob nespremenjenih razmerah umrljivosti lahko deklica, rojena leta 2009 v Sloveniji, pričakuje da bo dočakala nekoliko več kot 82 let, deček pa malo manj kot 76 let.

- Leta 1979 so bile matere ob rojstvu prvega otroka stare povprečno skoraj 23 let, leta 2009 pa že 28 let in pol.
- Leta 2009 je bilo okoli 18.000 diplomantov terciarnega izobraževanja in od tega je bilo skoraj 62 % žensk.
- Delež žensk se v nekaterih poklicih, ki so nekoč veljali za izrazito moške, povečuje. Konec leta 2000 je bilo v vojaških poklicih približno 9 % žensk, decembra 2010 pa skoraj 14 %. V poklicu policist je bil delež žensk ob koncu leta 2000 10 - odstoten, leta 2010 pa 16 - odstoten.
- Manj žensk kot moških opravlja vodstvene poklice: med direktorji družb je v podjetjih z vsaj 50 zaposlenimi osebami dobra petina žensk.

Ženske namreč še niso imele volilne pravice, pač pa so jo v večini držav že imeli moški, ki so svoj dan praznovali kar 1. maja. 'Kedaj pa bo vaš 1. maj,' je socialistični časnik Naprej še leta 1920 spraševal Slovenke. Ženske so volilno pravico dobile šele z ustavo Federativne ljudske republike Jugoslavije leta 1946. Dan, posvečen ženskam, se je sicer od začetka 20. stoletja praznoval skoraj vsako leto, vendar ob različnih datumih; šele Generalna skupščina OZN je z resolucijo decembra 1977 določila 8. marec kot mednarodni dan žensk, z njim pa povode za zborovanja, ki zahtevajo pravice žensk in njihovo sodelovanje v političnih in gospodarskih procesih. V večini razvitih držav - zadnja država v Evropi, kjer so volilno pravico dobile tudi ženske, je bila Švica leta 1971 - imajo ženske volilno pravico, vendar mednarodni dan žensk za mnoge še danes odraža napredek boja za pravice žensk in zahteva spremembe za ženske vsega sveta. Izjema iz 19. stoletja med državami, kjer so ženske že imele volilno pravico, je bila Švedska, na začetku dvajsetega stoletja pa Nova Zelandija, Finska, Danska, Islandija in deloma ZDA. V Nemčiji in Avstro - Ogrski (AO), katere del so bile tudi slovenske dežele, se ženske niso smele niti politično združevati. Leta 1907 so dobili volilno pravico v AO moški, od leta 1911 so ženske lahko sodelovale v političnih organizacijah, niso pa lahko še volile. Pobuda za mednarodni dan žensk naj bi prihajala od ameriških socialistov, kasneje pa so jo prevzele nemške socialdemokratke, ki so leta 1910 zapisale naslednjo izjavo in z njo določile mednarodni dan boja socialistk za politične in socialne pravice: 'Socialistične ženske vseh dežel prirejajo v soglasju z razredno zavedno politično in sindikalno organizacijo proletariata v svojih deželah vsako leto dan žensk, ki služi v prvi vrsti agitaciji za žensko volilno pravico ...'. V začetku je bilo moških strah dneva žensk, ker je konkuriral demonstracijam ob prvem maju, zato so se ob njem razvile polemike. Dnevi žensk so se po svetu vršili praviloma v marcu, medtem ko se je datum spreminjal. Ponekod, npr. v Franciji, je potekal maja, leta 1914 pa je v Nemčiji potekal aprila. Po pridobitvi volilne pravice - to so ženske pridobile najkasneje po drugi svetovni

vojni - so predvsem zahteve po izenačenju žensk v civilnem in delovnem pravu tiste, ki označujejo boj za popolno državljansko enakost žensk. Po drugi svetovni vojni je prišlo do dveh različnih teženj v razmerju do mednarodnega dneva žensk: po eni strani je postal 8. marec praznik vzhodnoevropskih enopartijskih sistemov; z njim naj bi svetovni socializem pokazal kapitalističnim sistemom stopnjo enakopravnosti žensk, ki je dosežena v delavskih državah, vendar pa enakost žensk vseeno ni bila dosežena. V Sloveniji je bil 8. marec v času socializma slavljen kot dan žena s šopki rož in slavljenjem mater. V osemdesetih letih je sicer prišlo do poskusa premestitve njegovega pomena; skupina feministk je tako leta 1987 z ženskami drugih skupin novih družbenih gibanj pozvala k bojkotu osmega marca in izdala proglas, ki je bil objavljen v Mladini.

In kakšen je položaj slovenskih žensk? Na vladnem uradu za enake možnosti ugotavljajo, da so ženske v Sloveniji v primerjavi z državami članicami EU na nekaterih področjih celo bolj uspešne od evropskih kolegic, saj so za razliko od večine žensk na Zahodu uspele ohraniti visoko stopnjo zaposlenosti, razlika v višini plač moških in žensk (8,4 odstotka) pa je med najnižjimi v Evropi. Čeprav so ženske v Sloveniji višje izobražene kot moški, pa jih je na najbolj vplivnih in zahtevnih delovnih mestih malo. Ženske še vedno opravijo levji delež gospodinjskega dela, zaskrbljujoče pa je dejstvo, da v zadnjih letih narašča registrirana brezposelnost žensk in že presega polovico brezposelnih. Še zlasti pa je zaskrbljujoče, da je med brezposelnimi mladimi, ki imajo fakultetno izobrazbo, 67,5 odstotka žensk. Zaskrbljujoča pa je tudi politična zastopanost žensk. Po podatkih omenjenega urada je bil na lanskih lokalnih volitvah povprečni delež izvoljenih svetnic 13 - odstoten, od skupno 193 občin pa le enajst občin vodijo županje. Primerjava lanskim deležev izvoljenih svetnic s tistima na volitvah leta 1994

(11 odstotkov) in leta 1998 (12 odstotkov) kaže, da se nizka zastopanost žensk na voljenih položajih ohranja. Ob tako počasnem povečevanju deleža svetnic v občinskih svetih bi uravnoteženo zastopanost obeh spolov dosegli v 148 letih, torej leta 2150.

MATERINSKI DAN je neformalen praznik posvečen materam. Praznovanje materinskega dne izvira iz ZDA, kjer ga praznujejo od leta 1910, v Evropo pa je navada prišla po prvi svetovni vojni. Datum praznovanja so ves čas spreminjali: sprva je bil določen 15. maj, nato pa so se odločili za 25. marec,

dan Marijinega oznanjenja, ko je angel Mariji oznanil, da bo spočela in rodila sina. V Sloveniji je bil vedno večji poudarek na 8. marcu, dnevu žena, ki ima zgodovinske in emancipacijske razsežnosti. Danes pa je spet v veljavi tudi materinski dan, saj je vloga matere v družbi zelo pomembna. Na ta dan so po navadi vedno organizirane razne prireditve posvečene materam, kjer otroci recitirajo razne pesmi, zaigrajo kakšno igrico ... Izvor praznika sega v drugo polovico devetnajstega stoletja v leta 1865 - 1870. V ZDA so matere začele z organiziranimi mirovnimi protesti s katerimi so hotele prepričati, da bi njihove sinove pošiljali v vojne. Najbolj aktivni sta bili Anna Maria Reeves Jarvis in Julia Ward Howe. Hči Anne Marie Reeves Jarvis, ki ji je tudi ime Anna Marie Jarvis, pa velja za ustanoviteljico dneva mater, kot ga praznujemo danes. Od maja 1907 do leta 1909 se je praznovanju pridružilo že več kot 45 zveznih držav v ZDA. Leta 1914 je ameriški kongres določil drugo nedeljo v maju kot uradni dan praznika. V naslednjih letih se je praznik skomercializiral do take mere, da se je od njega ogradila celo ustanoviteljica Anna Marie Jarvis in ga poskušala odpraviti, kar pa ji seveda ni uspelo. V Evropi so si različna združenja prizadevala za uveljavitev praznika, ki so ga začeli praznovati po prvi svetovni vojni. V različnih državah so ga začeli praznovati na različne datume, ki so se tudi spreminjali. V Evropi naj bi ga prvi organizirano praznovali Angleži, ki so jim po letu 1917 sledile še ostale evropske države. V Nemčiji pa tudi drugod so za popularnost praznika lobirali predvsem trgovci in cvetličarji, saj so zaslutili lepe možnosti zaslužka. Ti so imeli tudi glavno besedo pri določanju uradnega dneva praznika. Datumi so se spreminjali od 15. maja do 25. marca. V Nemčiji so v času nacionalsocializma nacisti izrabljali praznik za svojo propagando čiste arijske rase. Danes praznujejo materinski dan v večini držav na svetu in v večini evropskih držav na 2. nedeljo v maju. Na ta dan ga praznujejo tudi vse naše sosede z izjemo Madžarske, ki ga praznuje na prvo nedeljo v maju. Večina v Sloveniji materinski dan praznuje na 25. marec. Na isti dan v Rimskokatoliški Cerkvi praznujejo Gospodovo oznanjenje, ki je za kristjane tudi praznik materinstva (na ta dan je nadangel Gabriel v Nazaretu razodel Mariji njeno božje poslanstvo).

DAN 40. MUČENIKOV - DAN MOŠKIH

Na koledarju se 10. marca nahaja spomin 40. mučenikov. Na ta dan se Rimokatoliška cerkev spominja svojih prvih mučencev, ki so umrli strašne smrti. Kot dekletce sem mamu vprašala, zakaj imajo ženske svoj dan, moški pa ne. Odgovorila mi je, da obstaja praznik tudi zanje, in sicer 10. marca. Vendar zanimivo, da očeta nisva nikoli niti obdarovali niti mu čestitali. Grozno! Vendar sem kot otrok na to pozabila. No, ta teden sem se pa za ta praznik začela malce bolj zanimati. Domače sem vprašala, če vedo kaj o izvoru tega praznika, vendar poleg tega, da je to bolj kot ne krščanski praznik, niso vedeli ničesar. Vendar mene je zanimalo več! Izbrskati kaj koristnega je bilo težavno, vendar mi je naposled le uspelo. Našla sem izvor tega praznika, natančneje, našla sem zgodbo. Krščanska vera je bila v svojih začetkih zaznamovana z mnogimi mučenci, med katerimi so bili tudi številni vojaki. Državno je bila priznana leta 313 pod cesarjem Konstantinom.

Najprej v vojski, zato je bilo v cesarskih četah tudi precej krščanskih vojakov. Konstantinov sovladar na vzhodu je bil Licinij. Sprva je bil strpen do kristjanov, ko pa si je skočil v lase s Konstantinom, se je začela prava kalvarija za kristjane. V njih je videl Konstantinove zaveznike in zatorej svoje največje sovražnike. V Kapadokiji je dal razglasiti odlok, po katerem se mora vsak kristjan pod smrtno kaznijo odreči svoji veri. Ta odlok je cesarski namestnik v Kapadokiji in Armeniji posredoval vsem vojakom v cesarski vojski. Na njegovi podlagi je bilo na smrt obsojenih 40 vojakov sloveče 12. rimske legije, ki je veljala za elitno. Legenda pripoveduje, da je cesarski namestnik sam prišel k » bliskoviti vojski«, da izpolni cesarjev ukaz. Tedaj je 40 vojakov stopilo iz vrste in vsi so neustrašno priznali, da so kristjani in da je ni muke, ki bi jih odvrnila od Kristusa. Namestnik jih je k odpadu skušal pridobiti z obljubami o odlikovanju in denarnih nagradah. A odgovorili so mu v Jezusovem stilu, ko ga je hudič skušal v puščavi: » Kaj nam hočeš dati takega, kar bi moglo nadomestiti ono, kar nam hočeš vzeti? Predlagati nas hočeš v odlikovanje cesarju, izneveriti pa njemu, ki je resnično vladar. Iz ljubezni do Boga smo pripravljene pretrpeti kakršnekoli muke. « Ker so bili preveč trdni, so si zanje izmislili zelo kruto smrt. V Armeniji je marca še zelo oster mraz in njihova obsodba se je vezala prav na to okoliščino - počasi naj umirajo na mrazu. Odvzeli so jim oblačila in jih postavili na zamrznjen ribnik. Poleg hudega mraza je vlekel še leden veter. Za spreobrnjenca pa je bilo blizu ribnika pripravljeno kopališče s toplo vodo. Enega je resnično premamilo. A kaj, ko ga je zadela kap, brž ko je prišel na toplo. Namesto njega se je mučencem pridružil vojak, ki je stražil kopališče in tako je bilo junaških pričevalcev spet 40. Zjutraj so še živim polomili roke in noge, jih sežgali na grmadi, pepel pa stresli v reko. Na Vzhodu so neustrašne vojake nadvse častili, na Zahodu pa se praznik ni nikoli povsem prijel. Občudujem njihov pogum. Predvsem pa občudujem njihovo zvestobo svojim prepričanjem in verovanjem.

Ob navedenih praznikih smo se v sredo 21. marca 2012 zbrali v Pizzeriji in Fast Food Domino na Jesenicah in počastili zgoraj imenovane praznike s krajšo prireditvijo. V uvodnem delu je vse prisotne matere, žene, fante in može pozdravil predsednik društva Jernej Kocjančič ter jim ob njihovih praznikih zaželel iskrene čestitke. Zatem sta za smeh in dobro vzdušje tako mlade kot malo starejše populacije s skeči poskrbela humorist Klemen Košir s svojo mamo Tatjano, ki je dolgoletna vrhunska igralka. Našemu povabilu sta se brez premislekov takoj odzvala. Vse prisotne matere, žene, dekleta, fante in može smo obdarili z darili. Zaključek smo popestrili s pogostitvijo ob pristnem klepetu.

predsednik
Jernej Kocjančič

Društvo SONČEK ZGORNJE GORENJSKE je vpisan v register društev, ki ga vodi Upravna enota Jesenice / zaporedna številka: 168 / matična številka: 1173162 / šifra dejavnosti: 94.991 / davčna številka : 52760545 / e-pošta: soncek@telesat.si naslov: Cesta maršala Tita 65 Jesenice 4271 / telefon : 051 604 - 789 / TR.R:03186-1000368041 / Odločba MDDSZ o vpisu v register invalidskih organizacij številka : IO - 017 / 01 /